



Urejuje:

J a k o b D i m n i k,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 15. Ljubljana, 1. vel. srpana 1895. XXXV. leto.

Vsebina: „Tovariš“: Pozdrav novim tovarišem in tovarišicam! — Ivo Trošt: Mladina in avtoriteta. — Jos. Ciperle: Narodna vzgoja. — A. Likozar: Zelenjadarstvo na šolskem vrtu meseca vel. srpana. — Listek. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Pozdrav novim tovarišem in tovarišicam!

Ljubezen trojna združena v jednota
Jedini zmoter nam je delovanja —
Odvedel tega bo korak v samoto,
Pomore domu tam do blagostanja;
Užival drugi mesta bo lepoto,
Učiti — misel tod mu bo vsakdanja.

Prišel je čas resnega, samostojnega delovanja. Naše vrste so se zopet pomnožile. Ob tem hipu nas navdaja želja, da pozdravimo z iskrenimi čutili vas, novi tovariši in tovarišice. Vemo, kaj pomeni prvi korak v življenje, ki zahteva, da mu človek posveti vse svoje telesne in dušne moči — življenje življenju! Kdo se more ubraniti tisti sili, katera razgrinja pred očesom vso preteklost? Ona je jednaka poletnemu dnevu, ki se prismeje v solnčnih žarkih na rosnno cvetje, ki pekoče seva človeku v potno čelo, ko se bliža poldan, ki siplje iz črnega oblaka pogubo in ubožstvo plačočemu oratarju, ki pade za gore v poslednjem večernem odsevu zahajajočega solnca. Sto in tisoč izprememb in vender — samo jeden dan!

In tako je! Tisto jutro je bilo, ko je prve mladosti prvi sev posvetil v nezavedno dušo, da se je vzdramila in začela misliti, čutiti, upati, snovati. Vzbudilo se je življenje v tem brezkončnem, nepreumevnem morji človeškega bitja — življenje! In to zahteva, da se

mu razširi obzorje, da ne ugasne, ko je začelo komaj živeti. V njem vstane neko čudno hrepenenje, ki sili človeka h knjigi, da se ob mrtvih črkah nauči živih resnic, naukov, pravil, kateri postanejo njega last, nekak vir, iz katerega zajema potrebne moči, kadar poide ona, katero je priroda položila človeku v prsteno telo. Pride poldan — hipoma se človek zavé, da je delo tu, katero mora dovršiti, najsi časih preobložen omahuje in obupuje — mora, da lačen, breznačajen in brez vzorov zgodaj samega sebe ne izključi iz človeške družbe. V takem boji, ki ojači mlado dušo in jo privadi poznejših gostih viharjev, poteka dan za dnevom. Kako lahko se reče: poteka dan za dnevom!

Poglejmo mladega moža, ki zamišljen drži roko na očeh, duh pa mu prehaja prežite čase. Slikovito se razvija pred njim: podoba se vrsti za podobo, jedna prehaja v drugo, iz te mešanice vstaja tretja, četrta, brez konca, brez števila . . . Tu veselje, navdušenje, up in sreča, tam strah, obupnost, žal in boj. Prijatelj ga prižema na srce, vse bi dal zanj, dà — najraje bi, da se dvoje src zrase v jedno samo, če ne, da ju vsaj ljubezen vekomaj spoji. A oni mu razkriva s sladko besedo svojo naklonjenost, svoje prijateljstvo, za hrbtom pa obrekuje njega pošteno ime in s tujo nesrečo išče sebi dobička. In ni še konca? — Kje je ona suha resnica: poteka dan za dnevom? Počakajmo! Treba je prej plakati ob grobu očetovem, materinem, bratovem, sestrinem, ob grobu lastne sreče; izprazniti se mora kupa zgodnjega spoznanja do dna; preživeti je treba vse, kar blaži in dviga, kar vara in tare človeško srce — potlej pride čas, ko pade dan učenja, dan pripravljanja za gore v poslednjem večernem odsevu zahajajočega solnca.

In ta odsev — recimo — je sladka zavest, da je postavljen temelj, da je prvo in pglavitno delo dovršeno, da je noč tu, iz katere se bode rodilo novo jutro novega življenja med narodom za narod.

Ponovimo besede: med narodom za narod! Nimamo moči, da bi mogli povedati, kaj vse občuti človek, ko vsklikne iz dna svoje duše: med narodom za narod! O, skusili bodete sami, novi bojevniki na polji našega šolstva, v vrstah slovenskega učiteljstva! Šola vam je dala dokaj pojmov o narodu, o njega življenski moči, o njega potrebah. Smeli bi mu z denašnjim dnevom kopati grob, ko bi se umaknil narodni učitelj s prozorišča — bolje: ko bi ga izpodrinili tisti, ki želé narodu smrt. Narod potrebuje pouka, ne Bog ve kaj, ne niti toliko, kolikor zahteva zakon, on potrebuje praktičnega znanja. Vedeti mora, da je človek, utrditi in vstvariti se mu mora značaj, učiti se mora odkritosrčnosti, ljubezni do Boga, domovine in vladarja. Poleg branja, pisanja in računanja je to bistvo ljudske šole — še več: prej to, potlej drugo!

S tem geslom torej hodi vsakdo na svoje mesto, prični svoje delo in doseget bode največ!

Dôba izobraževanja je pustila v vsakem srci svojo sled: vzori so, ki jih gojiš o svojem stanu, tovariš in tovarišica! Oni veliki pedagogi, ki so žrtvovali vse svoje narodovi izobrazbi in njega blaginji, obrnili so svetovno pozornost nase, vzbudili so med svetom neko občudovanje, ki ga vznemirja z vprašanjem: Kako je mōči, da se toliko stori samo za jedno stvarco, za tisto šolo tam kje v hribih? — Kako je to mōči? Blage, plemenite, čuteče duše so bili oni možje, znali so, da ima človek dušo v sebi, katere ne prekupijo zakladi celega sveta; da je treba z otrokom začeti, da se možu ustvari življenje, kakoršno mora živeti. „Človeško človek naj živi življenje!“

Mi smo ponosni, da imamo v zgodovini svoji zapisana taka imena! Naš stan ni nastal čez noč. Začetnik mu je bil sam Bog, ki je prišel na svet, da uči; bili so pozneje možje, ki se niso sramovali tega stanu, danes jih imamo, ki krepko delujejo k časti in povzdigi svojega stanu; sedaj ste prišli vi, da zastavite čile mōči tam, kjer upehane pojemajo, da ne zastane naša stvar. Treba je dela mnogo in premnogo! In tisti, ki bodo prišli za vami, klicali bodo takisto svojim potomcem, kakor mi danes vam. Nimamo namena, da bi na tem mestu razkladali vse, kar imamo na srci. Bojimo se, da vas ne bi prevzela osuplost ob prvem koraku. Polagoma pride vse, na jedenkrat bi bilo preveč. A nekaj moramo reči: Delati je treba! Vsak učitelj, vsaka učiteljica skrbi v prvi vrsti, da ohrani pošteno svoje ime, da zadosti stanovski svoji dolžnosti, da po svojih močeh brani, hrani in množi naš ugled. Kjer ni ugleda, ni spoštovanja, kjer ni spoštovanja, tam je vsako delo brezuspešno. In gorjé nam, ako bi naše delo ne rodilo nobenega sadu.

In takó, dragi tovariši in tovarišice, bodite pozdravljeni v našem številu, in Bog blagoslovi vaše delo med narodom za narod! —

„Tovariš“.

Mladina in avtoriteta.

Vsaka oblast je od Boga.
Sv. Pismo.

III.

V prejšnjih odstavkih smo obdelali otrokom rojstno hišo in šolo z ozirom na avtoriteto, katero bi morali vepiti otrokom stariši najprej do samih sebe in na ti podlagi spoštovanje do vzgojiteljev in do katere koli oblasti, da bodo mogli vstopivši v šolo vspešno napredovati.